

Miten esityksellä tehdään, tuotetaan, ja aiheutetaan?

Esitystutkimuksen verkoston ja Miten tehdä asioita esityksellä –tutkimushankkeen yhteinen **tutkimuspäivä 8.11.2017 klo 10-18** Taideyliopiston Teatterikorkeakoulussa, Auditorio 1.

Kutsumme kaikki esitystutkimuksesta, performanssin tai esitystaiteen tutkimuksesta, ja esityksellä tai esittämällä tutkimisesta mukaan keskustelemaan aiheesta englanniksi ja suomeksi. Tutkimuspäivän pääpuhujaksi olemme kutsuneet esitysteoreetikko ja esitysten tekijä Bojana Cvejic, jonka tuorein teos *Choreographing Problems* (2015) käsittelee filosofian ja kokeellisten koreografisten käytäntöjen suhdetta analysoimalla muutamia keskeisiä nykytanssin teoksia. Hänen lähestymistapansa voi kytkeä myös performanssifilosofiaan, jonka pyrkimyksenä on ohittaa ja ylittää tekemisen ja ajattelemisen, taiteen ja filosofian kuilu. (Laruelle, Ó Maoilearca, Cull, O'Sullivan). Cvejic on yksi Walking Theory ryhmän perustajista, joka edustaa uutta entisten itä-Euroopan maiden kriittistä teoriaa. Hän on Oslon Taideakatemia tanssitaiteen professori.

Esitystutkimus voidaan ymmärtää erilaisten käytäntöjen ja prosessien tutkimuksena kulttuuristen tai taiteellisten esitysten tutkimuksen ohella. Kuten taiteellisessa tutkimuksessa taiteen tekeminen, esitystutkimuksessa esitys tai esittäminen voivat toimia keskeisenä tutkimusmenetelmänä tai osana tutkimustulosten esittelyä. (Allegue et al. 2009; Hunter & Riley 2009; Kershaw & Nicholson 2011; Nelson 2013)

Esitystutkimuksen ja myös taiteellisen tutkimuksen voi nähdä olevan osa ihmistieteiden laajempaa performatiivista käännettä, jonka taustalla vaikuttaa J.L. Austinin kielitieteellinen teoria performatiiveista (How to Do Things with Words? 1962; Näin tehdään sanoilla, 2016) ja siitä kehittynyt, erityisesti Judith Butlerin (Gender Trouble 1990; Bodies that Matter 1993) kehittämä ajatus kulttuurisista performatiiveista, toiston kautta materialisoituvista identiteeteistä. Vaikka performatiivinen käänne aikanaan alkoi vastustuksena lingvistisesti painottunutta strukturalismia kohtaan, sitä on kritisoitu samankaltaisesta kielen ja kielellisyyden asettamisesta kaiken keskiöön. Uusmaterialistisen tutkimuksen (mm. Barad 2003, 2007; Van der Tuijn 2015) myötä on korostettu materiaalisuuden ja diskursiivisuuden erottamattomuutta. Posthumanistisen tutkimuksen (esim. Braidotti 2013) kautta performatiivisuus laajenee koskemaan myös ei-inhimillisiä ulottuvuuksia; esitykset eivät ole vain ihmisten toimintaa.

Austinin performatiivit eivät ole tosia tai epätosia kuten väitelauseiden konstatiivit, vaan onnistuneita tai epäonnistuneita riippuen siitä, tuottavatko ne tarkoitetun muutoksen maailmassa. Taiteen tutkimuksen kentällä esimerkiksi Dorothea von Hantelmann (2012) on kysynyt, miten tehdä asioita taiteella, ja esitystutkimuksen piirissä Edward Scheer puolestaan, miten tehdä asioita performanssilla (How to Do Things with Performance Art? 2014). Taiteellisen tutkimuksen yhteydessä Barbara Bolt (2008; 2016) on hiljattain palannut kysymykseen sen performatiivisesta luonteesta ja haastanut pohtimaan mitä taiteellinen tutkimus tuottaa ja saa aikaan. Taiteelliseen tutkimukseen sovellettuna performatiivien voi siis nähdä olevan haaste tiedon luonteelle: taiteellinen tutkimus ei operoi toden ja epätoden akselilla vaan pikemminkin juuri suhteessa muutokseen, jonka tutkimus tuottaa maailmassa. Entä esitystutkimus, minkälaista muutosta esitystutkimus tuottaa? Mitä ja miten esityksellä tehdään?

Suomen Akatemian tutkimushankkeessa Miten tehdä asioita esityksellä? (2016-2020) olemme etsineet vastausta muutamien käsitteiden kautta, kuten fabulaatio, fiktiointi, kehystäminen,

uudelleenkuviittelu ja toistaminen. Fabulointi viitta tässä sosiaaliseen tapaan jolla luomme yhteisiä merkityksiä. Fiktiointi sen sijaan on ajattelun muoto, joka ei pyri minkäänlaiseen vastaavuuteen todellisen tai reaalisen suhteen. Toistaminen varioimalla kytkeytyy yhtäältä oppimiseen, vaikutusten vakiintumiseen, toisaalta erojen tuottamiseen.

Nämä eivät tietenkään ole ainoat esityksille ja esittämiselle keskeiset verbit. Kutsumme kaikki aiheesta kiinnostuneet pohtimaan, miten ja millä tavoin esityksellä tehdään. Tavoitteena on koota aiheesta teemanumero RUUKKUun, vertaisarvioituun taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisuun keväällä 2018.

Lyhyet **tiivistelmät alustuksista**, englanniksi tai suomeksi, pyydetään lähettämään **9.10. mennessä** osoitteella annette.arlander@uniarts.fi

Tervetuloa!

Annette Arlander, Helena Erkkilä, Hanna Järvinen, Tero Nauha, Pilvi Porkola, Taina Riikonen ja Helena Saarikoski